

Pārtikas produktu derīguma termiņa norāde kā ievērojams klimatu un pārtikas vides ilgtspēju ietekmējošs faktors visā ES

Pārtikas derīguma termiņš ir ļoti būtiska informācija, neskatoties uz to, ka tas pārtikas produktu marķējumā parasti tiek attēlota ar maza izmēra cipariņiem.

Saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1169/2011 (2011. gada 25. oktobris) par pārtikas produktu informācijas sniegšanu patērētājiem un par grozījumiem Eiropas Parlamenta un Padomes Regulās (EK) Nr. 1924/2006 un (EK) Nr. 1925/2006, un par Komisijas Direktīvas 87/250/EEK, Padomes Direktīvas 90/496/EEK, Komisijas Direktīvas 1999/10/EK, Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/13/EK, Komisijas Direktīvu 2002/67/EK un 2008/5/EK un Komisijas Regulas (EK) Nr. 608/2004 atcelšanu (turpmāk tekstā – Regula), pārtikas produktu marķējumā norāda derīguma termiņu aiz vārdiem “Izlietot līdz” vai “Ieteicams līdz”. Atbilstoši produkta specifikai ir pievienojami vārdi “..beigām”, “sasaldēts” un, protams, apstākļi, kādos produkts ir uzglabājams, lai norādītais derīguma termiņš būtu attiecināms.

Diemžēl vēl joprojām “Izlietot līdz” vai “Ieteicams līdz” uz pārtikas produktu marķējuma tiek lietoti vai tulkoti pavirši, kā arī kļūdaini saprasti, kas var izraisīt negatīvas un pat bīstamas sekas.

Pirmkārt, nekorekta derīguma termiņa norādīšana vai izpratnes trūkums par tā nozīmi, kā arī kopsakarības ar uzglabāšanas nosacījumu izpildi neizvērtēšana var radīt bīstamību patērētāju veselībai vai, atsevišķos gadījumos, pat dzīvībai.

Otrkārt, maldoties par produkta patieso derīguma termiņu, tiek izmests milzīgs daudzums derīgas pārtikas.

Tāpēc vispirms ir ļoti būtiski saprast atšķirību starp šiem derīguma termiņa norādīšanas veidiem. Vienkāršiem vārdiem sakot:

- produkti, kuriem derīguma termiņš norādīts ar “Izlietot līdz”, pēc norādītā derīguma termiņa datuma uzskatāmi par nedrošiem un uzturā tos lietot nedrīkst, savukārt
- produkti ar “Ieteicams līdz” norādītu derīguma termiņu pēc šī datuma ir lietojami pārtikā, bet tiem var būt izmainījušās raksturīgās īpašības (kraukšķīgums, cietība, viskozitāte utml.). Abos gadījumos ir būtiski ņemt vērā uzglabāšanas nosacījumus, pretējā gadījumā uz norādīto derīguma termiņu vairs palauties nevar.

Savukārt, ražotājiem un izplatītājiem jāiegulda ne mazums darba un uzmanības, lai vispirms jau laboratoriski noteiktu (vai precizētu) konkrētā produkta derīguma termiņu un pēc tam to atbilstoši Regulai korekti norādītu marķējumā, izvēloties lietot “Izlietot līdz” vai “Ieteicams līdz”.

Uz ražotajiem un izplatītajiem gulstas ļoti būtiska atbildība, jo patērētājs uzticas derīguma termiņa norādei, kas attēlota uz pārtikas produkta marķējuma (tai skaitā iepakojuma). Pārtikas marķēšanas normatīvais regulējums paredz vairākas nianšes, kas jāņem vērā, nosakot un norādot derīguma termiņu katrai produktu grupai. Tā, piemēram, pārtikas produktiem, kuru derīguma termiņš nepārsniedz trīs mēnešus, marķējumā norāda datumu, mēnesi un gadu (dd.mm.gggg), līdz kuram produktu drīkst izplatīt, bet, ja derīguma termiņš pārsniedz 3 mēnešus, bet nav ilgāks par 18 mēnešiem, marķējumā norādāms tikai mēnesis un gads (mm.gg.).

Importējot preces, pārtikas produktu marķējuma tekstu nākas tulkot, kā rezultātā nereti "Izlietot līdz" vai "Ieteicams līdz" tiek jaukti vai arī izmantoti citi vārdu salikumi, piemēram, "Derīguma termiņš" utml., vai arī datums tiek norādīts vispār bez vārdiem "Izlietot līdz" vai "Ieteicams līdz". Šķietami nelielā neatbilstība derīguma termiņa norādīšanā var radīt neskaidrību un apjukumu patērētājam, kā rezultātā piesardzības dēļ patērētājs bieži izvēlas tomēr nelietot šo produktu un izmest, pat ja, iespējams, to droši var lietot pārtikā.

Visbiežāk tulkojuma problēmas rodas, ja tulkošana tiek veikta tulkošanas programmās, neveicot tālākas korekcijas. Ņemot vērā, ka NJORD, veicot produkta marķējuma atbilstības novērtēšanu, izvērtē visas norādītās infomācijas atbilstību kopumā, tai skaitā veicot tulkojuma pārbaudi, nākas visai bieži konstatēt problēmas derīguma termiņa norādīšanā.

Jāatzīst, ka pat pareizi norādīta derīguma termiņa gadījumā patērētājs maldības dēļ mēdz pieņemt lēmumu izmest vēl lietojamu pārtiku, taču patērētāji kopumā arvien vairāk pievērš uzmanību informācijai, kas norādīta marķējumā, kā arī interesējas un izglītojas par dažādam ar to saistītām nianšēm, cenšoties izvēlēties savām vajadzībām atbilstošu pārtiku.

Tāpat pareiza derīguma termiņa norādīšana un novērtēšana būtiski ietekmē to pārtikas apjomu, kas tiek nodots utilizācijai, pirms to iegādājas patērētājs, jo normatīvie akti aizliedz pārdot preces ar "notecējušu" derīguma termiņu.

Eiropā arvien lielāka uzmanība tiek pievērsta ne tikai pārtikas drošumam un nekaitīgumam, bet arī pārtikas resursu nelietderīgai izšķērdēšanai un ilgtspējas jautājumiem derīguma termiņa norādīšanas kontekstā.

Eiropas Komisija lēš, ka līdz 10% no 88 miljoniem tonnu pārtikas atkritumu, kas gadā tiek radīti ES, ir saistīti ar datuma marķējumu uz pārtikas produktiem, kas attiecīgi, noved pie gāzu emisijas negatīvi ietekmējot klimatu un pārtikas vides ilgtspēju.

Ņemot vērā, ka ilgtspēja un negatīvās ietekmes mazināšana uz klimatu ir ļoti aktuāla visā pasaulē, tad pārtikas nozares uzņēmumiem ir samērā liela kapacitāte sniegt savu ieguldījumu gan pārtikas izšķērdēšanas mazināšanā, gan situācijas uzlabošanā kopumā, pievēršot papildu uzmanību un rūpību pārtikas produktu atbilstošai marķēšanai, tai skaitā pareizai derīguma termiņa norādīšanai.

NJORD palīdz ražotājiem un izplatītājiem sasniegt to ilgtspējas mērķus, uzlabojot un pārbaudot pārtikas produktu marķējumu atbilstību, lai kopā uzlabotu pārtikas vides ilgtspēju un rūpētos gan par patērētāja informētas izvēles nodrošināšanu, gan saudzētu mūsu planētu.

Tāpēc šogad piedalīsimies arī ikgadējā starptautisko izstāžu rīkotājsabiedrība BT1 rīkotajā izstādē Riga Food 2024, kas notiks šī gada 5.-7.septembrī. Esat laipni aicināti pie mūsu stenda izstādē, kā arī droši sazinieties ar mums citā laikā, rakstot vai zvanot uz NJORD biroju.

ZAB NJORD advokāte Gunta Miltiņa

GUNTA MILTIŅA
ZVĒRINĀTS ADVOKĀTS,
VECĀKAIS JURISTS

(+371) 67 31 33 15
GM@NJORDLAW.LV